

Adam Ostasz*

Sprawozdanie z badań ratowniczych na stanowisku 8 w miejscowości Widzino, gm. Kobylnica, pow. słupski, woj. pomorskie

Abstract

Ostasz A. 2013. Report from rescue archaeological research at site 8 in Widzino, Kobylnica commune, Słupsk county, pomorskie voivodeship. *Raport 8, 371-383.*

Archaeological research at the site Widzino 8 (AZP 10-28/153), Kobylnica commune, Słupsk county, pomorskie voivodeship, was carried out in 2008 prior to the construction of the Słupsk bypass. It uncovered an area of 63 ares and recorded 45 features, including 18 connected with a settlement of the Pomeranian culture, 5 connected with a manufacturing settlement of the Wielbark culture, 2 dated to the Early Middle Ages, and one from the contemporary period. No chronology was determined for 19 pits. Discerned objects of culture include manufacturing furnaces for ceramics and iron, household hearths and various resource and waste pits.

Keywords: Pomeranian culture, Wielbark culture, Early Middle Ages, settlement

Prace archeologiczne na stanowisku przeprowadzono przed budową obwodnicy miasta Słupska (S-6), a finansowała je GDDKiA, Oddział w Gdańsku. Stanowisko zostało odkryte w trakcie badań powierzchniowych, przeprowadzonych w latach 80. ubiegłego wieku, w ramach programu Archeologicznego Zdjęcia Polski. Na podstawie zarejestrowanych znalezisk kulturowych zakwalifikowano je do wyprzedzających badań archeologicznych, które autor, z ramienia Muzeum Archeologicznego w Gdańsku, wykonał między 10 czerwca a 27 sierpnia 2008 roku. Łącznie przebadano 63 ary stanowiska, na którym zarejestrowano osadnictwo kultury pomorskiej, wielbarskiej i z okresu wczesnego średniowiecza. Materiał ceramiczny ze starszego okresu przedrzymskiego został opracowany przez dr Katarzynę Ślusarską z Instytutu Archeologii Uniwersytetu Gdańskiego, a materiał ceramiczny z okresu wpływów rzymskich opracowała dr Anna Strobin z Instytutu Archeologii Uniwersytetu Gdańskiego.

Stanowisko w Widzinie zlokalizowane jest w południowej części pasa Pobrzeża Koszalińskiego, w obrębie Równiny Słupskiej (Kondracki 1980, 271), jej

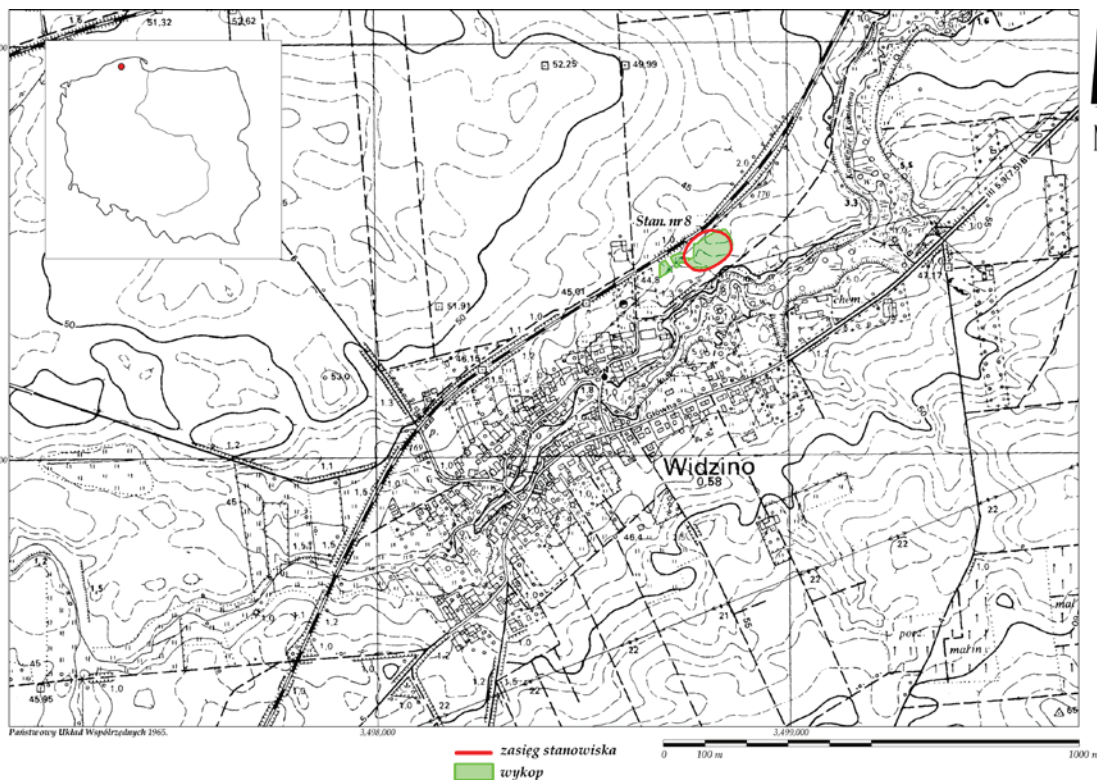
powierzchnia jest mało urozmaicona, zbudowana z glin morenowych, piasków glacyfluwialnych, ilów i mułków. Stanowisko położone jest na niewielkim spadku terenu w kierunku doliny, przez którą przepływa rzeka Kamieniec, na północnych obrzeżach Widzina, około 500 metrów na północny wschód od centrum wsi (Ryc. 1).

W efekcie przeprowadzonych prac ratowniczych na stanowisku odkryto 45 obiektów archeologicznych (Ryc. 2), niestety większość z nich była zniszczona lub silnie uszkodzona w wyniku prac rolnych i erozji stoku.

■ CHARAKTERYSTYKA OBIEKTÓW ARCHEOLOGICZNYCH

Na stanowisku odkryto 14 negatywów dołków posłupowych nieposiadających przynależności chronologiczno-kulturowej, natomiast ich zgrupowanie w środkowej części badanego obszaru (11 obiektów) może sugerować istnienie w tym miejscu budynku lub innej konstrukcji naziemnej. Na całym terenie odkryto 16 jam. Były to różnego typu obiekty odpadkowe, zasobowe i w większości nieokreślone. Jako relikty kotlinek produkcyjnych zidentyfikowano 14 obiektów, do których

* Muzeum Archeologiczne w Gdańsku, ul. Mariacka 25/26, 80-958 Gdańsk, e-mail: aostasz@archeologia.pl

Ryc. 1. Widzino, stan. 8, gm. Kobylnica, woj. pomorskie. Lokalizacja stanowiska (Państwowy Układ Współrzędnych 1965)

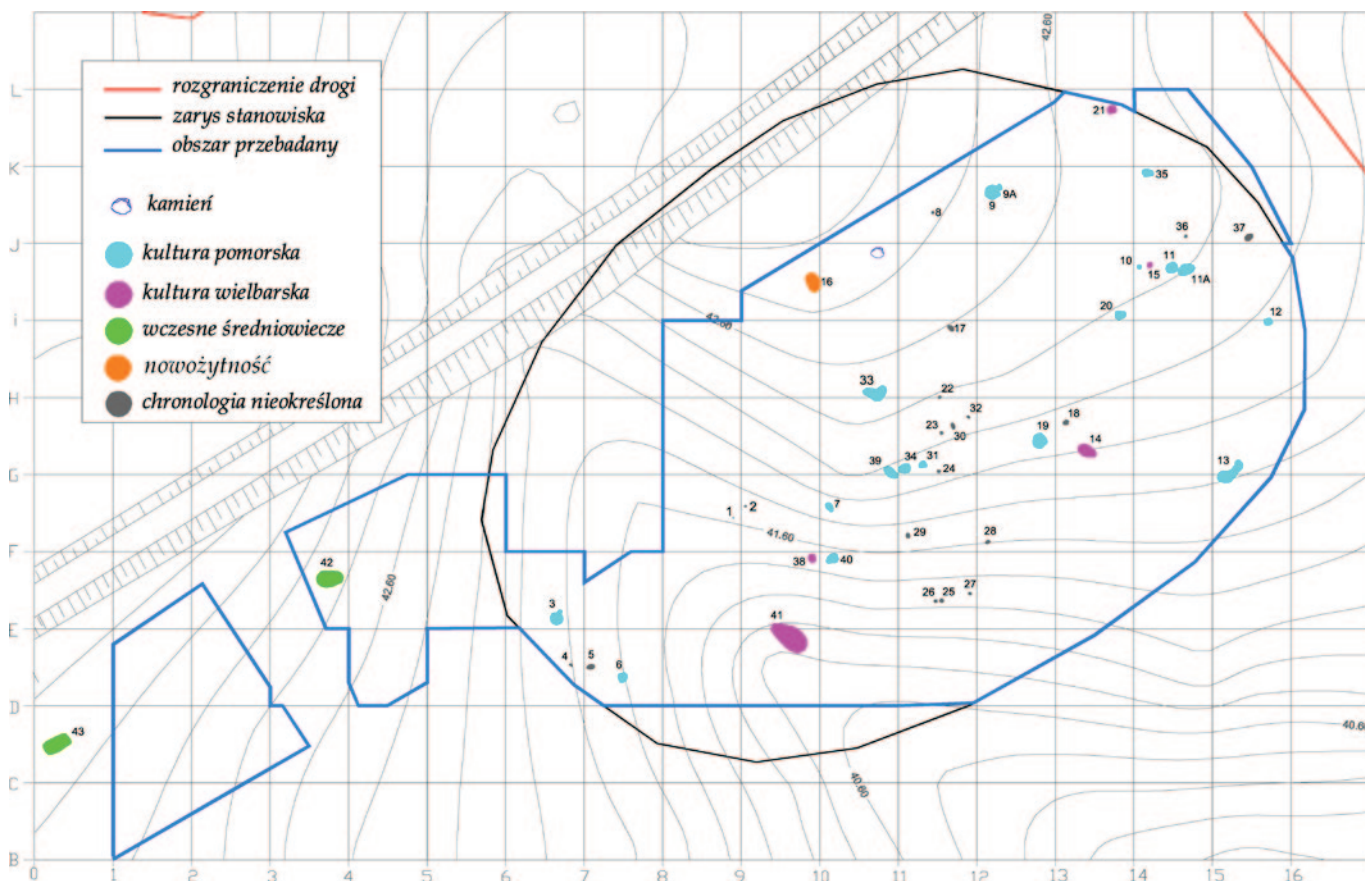
Fig. 1. Widzino, site 8, Kobylnica commune, pomorskie voivodeship. Location of the site. (National Set of Coordinates 1965)

zaliczono: 8 palenisk, płaszcz kamienny oraz 5 pieców. Poza wymienionymi obiektami na stanowisku zlokalizowano depozyt zwierzęcy.

Pozostałości słupów – posiadały jednowarstwowe wypełnisko, najczęściej o barwie szarej i brunatnej, złożone z piasku gliniastego z inkluzjami: spalenizny, węgla

Ryc. 2. Widzino, stan. 8, gm. Kobylnica, woj. pomorskie. Plan zbiorczy stanowiska z rozwarstwieniem chronologicznym (rys. J. Szmit)

Fig. 2. Widzino, site 8, Kobylnica commune, pomorskie voivodeship. General plan of the site with marked chronological stratification (fig. J. Szmit)

Ryc. 3. Widzino, stan. 8, gm. Kobylnica, woj. pomorskie. Profil jamy 19, kultura pomorska (fot. A. Ostasz)

Fig. 3. Widzino, site 8, Kobylnica commune, pomorskie voivodeship. Pit profile 19, Pomeranian culture (photo by A. Ostasz)

Ryc. 4. Widzino, stan. 8, gm. Kobylnica, woj. pomorskie. Profil jamy 39, kultura pomorska (fot. A. Ostasz)

Fig. 4. Widzino, site 8, Kobylnica commune, pomorskie voivodeship. Pit profile 39, Pomeranian culture (photo by A. Ostasz)

Ryc. 5. Widzino, stan. 8, gm. Kobylnica, woj. pomorskie. Profil paleniska 38, kultura wielbarska (fot. A. Ostasz)

Fig. 5. Widzino, site 8, Kobylnica commune, pomorskie voivodeship. Hearth profile 38, Wielbark culture (photo by A. Ostasz)

drzewnego, polepy. W planie miały najczęściej kształt owalny i okrągły o średniej średnicy 0,40 m. Posiadały profil nieckowaty, nieregularny, U- i V-kształtny, o miąższości od 0,08 do 0,17 m. Dla negatywów pali nie określono przynależności chronologiczno-kulturowej.

Jamy – charakteryzowały się najczęściej jednowarstwowym wypełniskiem (sporadycznie rejestrowano wypełniska złożone z 2 lub 3 warstw) barwy plamistej, wypełnione brązowo-szarym piaskiem zmieszonym

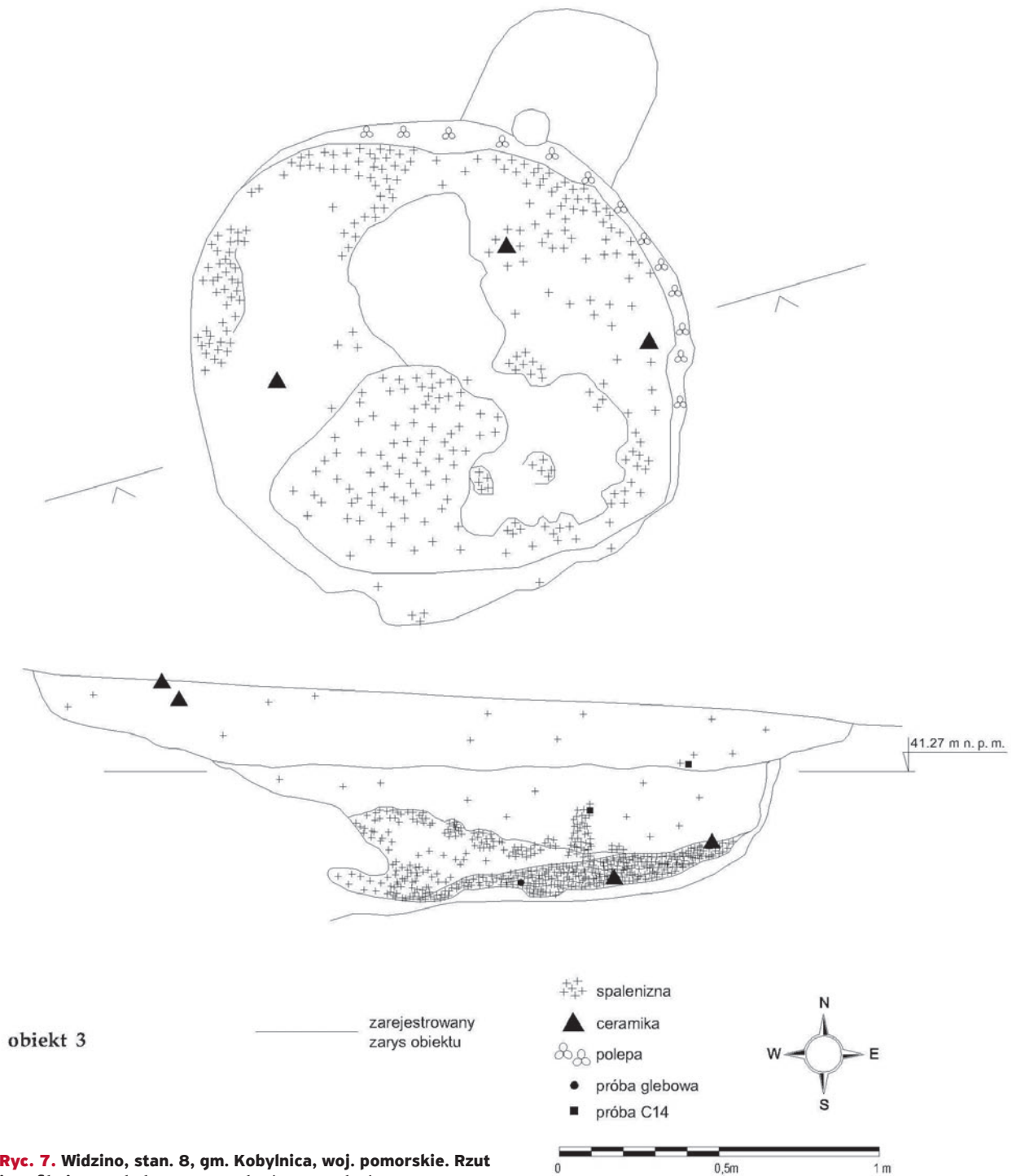
Ryc. 6. Widzino, stan. 8, gm. Kobylnica, woj. pomorskie. Profil paleniska 42, wczesne średniowiecze (fot. A. Ostasz)

Fig. 6. Widzino, site 8, Kobylnica commune, pomorskie voivodeship. Hearth profile 42, early Middle Ages (photo by A. Ostasz)

z brązowym piaskiem, oraz próchnicą z domieszką spalenizny i nielicznymi drobnymi fragmentami węgla drzewnego. Zarys poziomy był najczęściej owalny, rzadziej okrągły i prostokątny, o wymiarach od 0,6 do 1,25 m, kilka obiektów osiągało średnicę do 3,0 m. Zarejestrowane profile posiadały kształt nieckowaty, nieregularny i U-kształtny, o miąższości od 0,13 do 1,37 m. Większość z nich miała zniszczone lub uszkodzone stropy. We wnętrzu obiektów znajdowano fragmenty naczyń, rzadziej inne zabytki ruchome. Z wypełnisk obiektów: 7, 9A, 10, 11A, 13, 19 (Ryc. 3), 31, 33, 35, 39 (Ryc. 4), 40, wydobyto materiał kultury pomorskiej, jamę 14 powiązano z kulturą wielbarską, natomiast dla pozostałych jam 5, 18, 29, 37 nie określono chronologii.

Paleniska – miały jednowarstwowe wypełnisko złożone z ciemnobrunatnych i ciemnoszarych drobnoziarnistych piasków i sporadycznie piasków gliniastych z próchnicą i inkluzjami spalenizny i/lub węgla drzewnych. W planie charakteryzowały się kształtem owalnym, prostokątnym i nieregularnym o średnich wymiarach od 0,8 do 1,7 m, w dwóch przypadkach zarys przekraczał średnicę 2,7 m (wczesne średniowiecze). Ich profile były przeważnie nieckowate, sporadycznie nieregularne, o miąższości od 0,13 do 0,28 m. Paleniska zbudowano z kamieni ułożonych w nieckowatych wkopach. Sporadycznie dna niecek wylepiano gliną. W wypełniskach znajdowano głównie fragmenty naczyń. Obiekty 6, 11, 20, 34 powiązano z kulturą pomorską, 38 (Ryc. 5) z kulturą wielbarską, paleniska 42 i 43 (Ryc. 6) pochodzą z okresu wczesnego średniowiecza, a obiektowi 17 nie określono chronologii.

Piece – w tej kategorii wyróżniono dwa typy, były to piece garncarskie i dymarskie. Konstrukcja pierwszych składała się z części podziemnej z paleniskiem i części nadziemnej zbudowanej z gliny w formie kopuły. Zarejestrowane relikty posiadały wielowarstwową strukturę wypełniska barwy plamistej, złożoną z brązowo-szarych piasków z węglem drzewnym i spalenizną, oraz brązowo-czarnych piasków gliniastych z fragmentami

Ryc. 7. Widzino, stan. 8, gm. Kobylnica, woj. pomorskie. Rzut i profil pieca 3, kultura pomorska (rys K. Ody)

Fig. 7. Widzino, site 8, Kobylnica commune, pomorskie voivodeship. Furnace projection and profile 3, Pomeranian culture (fig. K. Ody)

polepy. W części stropowej występowała duża ilość polepy stanowiącej pozostałość kopuł. Omawiane piece garncarskie posiadały w planie kształt owalny, nieregularny i prostokątny o wymiarach do 2,05 m oraz profile prostokątne o miąższości od 0,28 do 0,70 m. Są to konstrukcje jednokomorowe, wkopane w gliniaste podłoże, na ścianach bocznych posiadają ślady wysokich temperatur, tylko w jednym przypadku wykorzystano do budowy kamienie polne (patrz o konstrukcji pieców – Michalski 1983, 172-178). Obiekty do wypału naczyń,

3 (Ryc. 7), 9, 12 (Ryc. 8) powiązано z kulturą pomorską. Kolejne dwie jamy produkcyjne o numerach 15 i 21 przeznaczone były do wytopu żelaza i najprawdopodobniej były to piece typu kotlinkowego. Niestety były one silnie zniszczone, zachowały się jedynie ich dolne części kształtu kulistego w planie o średnicy od 0,7 do 1,2 m i posiadały płytkie nieckowate profile o głębokości do 0,12 m. Obydwa posiadały twardą strukturę wypełniska złożoną z piasku gliniastego barwy brązowo-ceglastej i brunatnej z inkluzjami węgla drzewnych, polepy ze spiekami żelaznymi i drobnymi fragmentami żużli (Ryc. 9). Obiekty do wytopu żelaza przynależą do kultury wielbarskiej.

Płaszcz kamienny – obiekt 41 (Ryc. 10), o wielowarstwowej strukturze wypełniska barwy plamistej złożonej z drobnych i małych kamieni polnych, brązowo-szarych piasków gliniastych z węglem drzewnym i spalenizną. W stropie obiektu występowała duża ilość żużla i polepy (Ryc. 11:a-c). Kształt owalny o wymiarach do 4,40 × 2,20 m. Profil nieregularny, lekko nieckowaty, o miąższości do 0,67 m. Obiekt służył do wstępnej obróbki wypalanej bryły żelaza i związany był z osadnictwem kultury wielbarskiej.

Depozyt zwierzęcy – obiekt 16 (Ryc. 12) posiadał kształt owalny o wymiarach 2,30 × 1,55 m. W wypełnisku piaszczystym i piaszczysto-gliniastym złożono szczątki klaczy. Na podstawie ekspertyzy archeozoologicznej wykop ze szczątkami kości zwierzęcych określono na okres nowożytny (Makowiecki 2009).

■ CHARAKTERYSTYKA POZYSKANYCH ZABYTKÓW RUCHOMYCH

W trakcie eksploracji wypełnisk obiektów osadniczych odkryto 2702 fragmenty ceramiki, z czego 2134 ułamki przynależą do kultury pomorskiej (Ryc. 13). Ze względu na dość znaczny stopień rozdrobnienia materiału w sposób pewny udało się określić formę tylko

Ryc. 8. Widzino, stan. 8, gm. Kobylnica, woj. pomorskie. Profil pieca 12, kultura pomorska (fot. A. Ostasz)

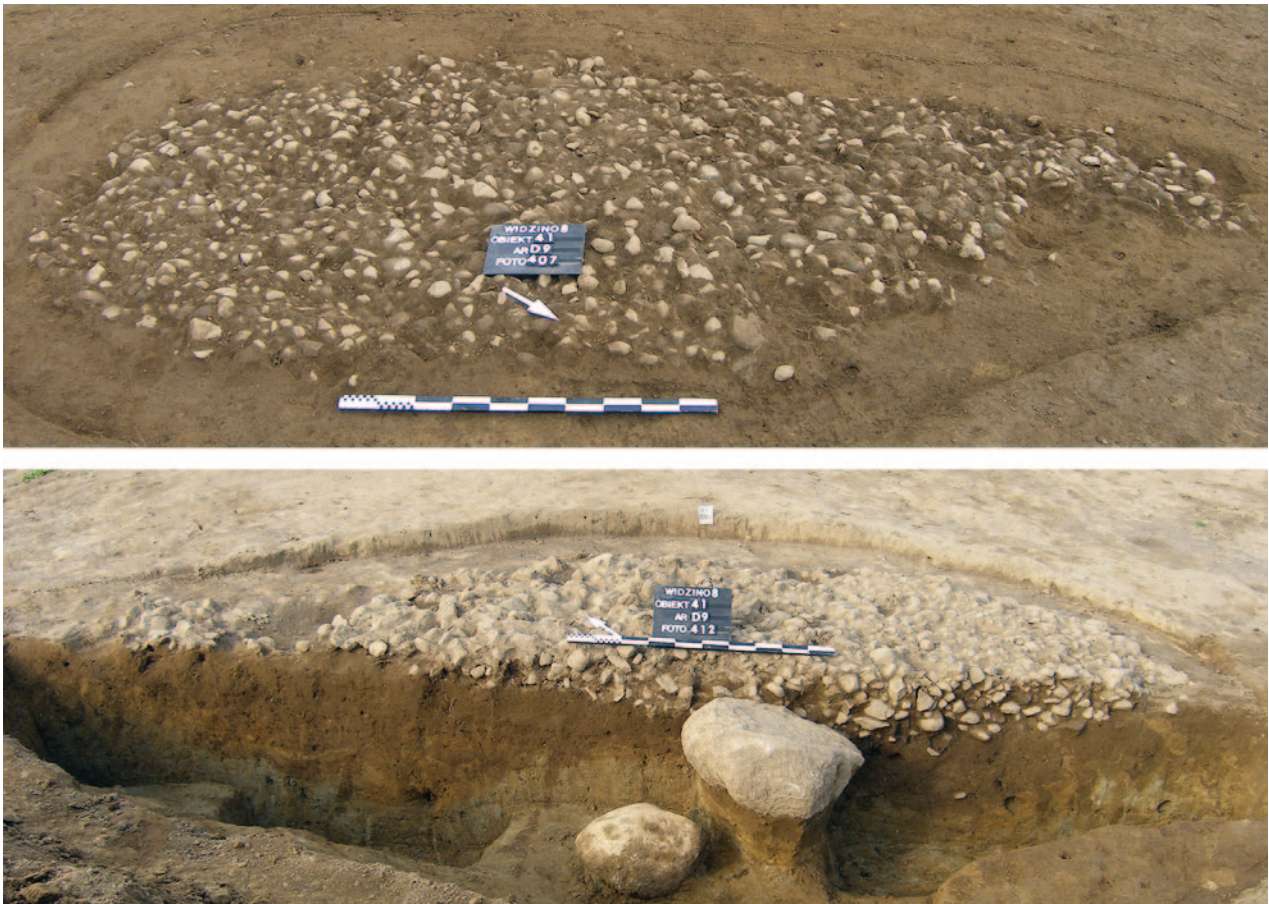
Fig. 8. Widzino, site 8, Kobylnica commune, pomorskie voivodeship. Furnace profile 12, Pomeranian culture (photo by A. Ostasz)

dla części naczyń. Dominują garnki o średniej grubości ścianek z domieszką drobnego, wielobarwnego tłucznia kamiennego. Powierzchnia zewnętrzna poddawana była chropowaceniu poprzez obrzucenie gliną z tłuczniem kamiennym, często z dużą zawartością miki. Część z nich dodatkowo obmazywana była palcami. Chropowacenie tego typu spotykane jest głównie na garnkach jajowato-doniczkowatych, na których pokrywa całą ich powierzchnię. Obecne jest także na

Ryc. 9. Widzino, stan. 8, gm. Kobylnica, woj. pomorskie. Polepa ze spiekami żelaznymi, drobne żużle z obiektów 15 i 21, kultura wielbarska (fot. A. Ostasz)

Fig. 9. Widzino, site 8, Kobylnica commune, pomorskie voivodeship. Pugging with iron sinters, fine-grained cinder from features 15 and 21, Wielbark culture (photo by A. Ostasz)

Ryc. 10. Widzino, stan. 8, gm. Kobylnica, woj. pomorskie. Profil i rzut płaszczka kamiennego – obiektu 41, kultura wielbarska (fot. A. Ostasz).

Fig. 10. Widzino, site 8, Kobylnica commune, pomorskie voivodeship. Stone mantle profile and projection – feature 41, Wielbark culture (photo by A. Ostasz)

dużych formach w typie klosza, obejmując jego większą powierzchnię aż do karbowanej listwy plastycznej. Ponadto odkryto nieliczne fragmenty mis i talerzy krążkowatych. Zarówno pod względem morfologii, jak i technologii oraz zdobnictwa omawiana grupa zabytków może być identyfikowany z późną fazą rozwoju kultury pomorskiej.

Materiał pozyskany z obiektów z okresu wpływów rzymskich obejmuje zbiór 160 fragmentów ceramiki (Ryc. 14). Części charakterystyczne ograniczyły się do zbioru pochodzącego z 3 różnych form (Ostasz *et al.* 2011, 230-234). Zidentyfikowano następujące ich grupy: I A, III oraz VIII B. Garnki grupy I A reprezentują formy bezuche o nachylnym do środka wylewem i chropowatym brzuścu. Do grupy III zaliczono egzemplarze ozdobione polami na przemian gładkimi i chropowanymi. Do grupy VIII B zaliczono fragmenty pochodzące od pucharu dwustożkowego. Datowanie obiektów ustalono na podstawie form i zdobnictwa naczyń w oparciu o analogiczną ceramikę spotykaną na nekropolach i osadach kultury wielbarskiej, które można

z dużym prawdopodobieństwem umieścić w stadium B2/C1 (Ostasz *et al.* 2011, 234).

Z dwóch palenisk z okresu wczesnego średniowiecza pozyskano 408 fragmentów ceramicznych (Ryc. 15). Wyróżniono garnki wykonane wyłącznie ręcznie, słabo formująco przykrawędnie obtaczane, silnie formująco przykrawędnie obtaczane oraz obtaczane do załomu brzuśca. W analizowanym materiale dominowały formy o profilu baniastym (66,6%), następnymi dwiema grupami stanowiły naczynia dwustożkowe (14%) i esowate (14%). Do ostatniej grupy zaliczono jedną misę. Analogiczne zestawy ceramiki występują powszechnie na całym Pomorzu. Wyróżnione okazy zastawy stołowej z Widzina posiadają swoje odpowiedniki między innymi w materiale ceramicznym ze Szczecina zaliczonym do typów A-B, Ca, D i O (Łosiński, Rogosz 1986, 13-14, 17, ryc. 1, 2, 4, 17) z nawarstwień wiązanych z fazą osadniczą II 2, datowaną od 2 ćwierci VIII wieku do 1 połowy IX wieku (Łosiński, Rogosz 1986a, 54, 55, ryc. 2), tak też należy datować materiał wczesnośredniowieczny z Widzina.

W trakcie eksploracji obiektów osadniczych kultury pomorskiej odkryto bursztynowe odpady poprodukcyjne, głównie pozyskane z jam 19, 31, 39 i paleniska 34 o łącznej wadze 222 g (Ryc. 16, 17), ponadto odkryto 2 płytki szlifierskie, 4 rozcieracze kamienne, gładzik

Ryc. 11. Widzino, stan. 8, gm. Kobylnica, woj. pomorskie. Polepa ze spiekami żelaznymi, drobne żużle z obiektu 41, kultura wielbarska (fot. A. Ostasz)

Fig. 11. Widzino, site 8, Kobylnica commune, pomorskie voivodeship. Pugging with iron sinters, fine-grained cinder from feature 41, Wielbark culture (photo by A. Ostasz)

kamienny i 2 żarna nieckowate. W wypełniku obiektu 19 odkryto glinianą dyszę nadmuchową, 2 fragmenty tygli glinianych z drobkami brązu i 6 fragmentarycznie zachowanych przedmiotów brązowych.

■ CHRONOLOGIA I UKŁAD OSAD

Na stanowisku w Widzinie stwierdzono zasiedlenie w trzech głównych okresach chronologicznych. Najstarsze ślady pochodzą ze starszego okresu przedrzymskiego. W okresie wpływów rzymskich znajdowała się tu niewielka osada produkcyjna. We wczesnym średniowieczu obszar był zajęty przez niewielką grupę zajmującą się zapewne produkcją naczyń wypalanych w otwartych paleniskach.

Faza I (kultura pomorska) – z tą fazą należy wiązać 18 obiektów. W zachodniej części stanowiska zlokalizowano dwa z nich (3 i 6). Kolejnych osiem (7, 13, 19, 31, 33, 34, 39, 40) zgrupowane było w środkowej części stanowiska, na powierzchni około 10 arów. Są to przede wszystkim jamy i jedno palenisko. Pomiedzy wymienionymi obiektami odkryto 11 niedatowanych dołków postępujących, nietworzących wyraźnych struktur naziemnych budowli. W północno-wschodniej części osady odkryto

pozostałych 8 obiektów, na które składały się 2 piece, 2 paleniska i 4 jamy (Ryc. 2).

Badania archeologiczne na obwodnicy Słupska przyniosły znacznie więcej stanowisk związanych z wczesną epoką żelaza i tzw. nurtem osadnictwa lużycko-pomorskiego (Malinowski 1989, 331). Są to stanowiska w Widzinie 44, gm. Kobylnica, Bolesławice 10, gm. Kobylnica (Fudziński *et al.* 2009, 192-195), Redzikowo 12, 13, 14, gm. Słupsk (Koperkiewicz *et al.* 2009, 182, 185).

Faza II (kultura wielbarska). Z okresem tym można łączyć 5 obiektów zlokalizowanych w południowej i północno-wschodniej części stanowiska. Zapewne uchwycono jedynie skraj osadnictwa. Płaszcz kamienny, 3 piece i jamę należy łączyć z ludnością kultury wielbarskiej z okresu B2-C1. W trakcie badań związanych z budową obwodnicy Słupska także na kilku innych stanowiskach pozyskano zabytki związane z osadnictwem kultury wielbarskiej, m.in. w miejscowości Łosino 13, 15, 34, gm. Kobylnica i w Kobylnicy 5, gm. *loco* (Piotrowska 2011, 249-250, 253, 255-256) oraz w Płaszewku 5, gm.

Ryc. 12. Widzino, stan. 8, gm. Kobylnica, woj. pomorskie. Depozyt zwierzęcy 16, okres nowożytny (fot. A. Ostasz)

Fig. 12. Widzino, site 8, Kobylnica commune, pomorskie voivodeship. Animal deposit 16, early modern period (photo by A. Ostasz)

Słupsk (Pogodziński, Strobin 2010, 37, 59). Na oddalonym od omawianego stanowiska o kilkanaście metrów na północny zachód stanowisku Widzino 43 odkryto 4 obiekty pierwotnie wiązane z osadnictwem kultury pomorskiej (Fudziński *et al.* 2009, 189-191), jednak po wnikliwym opracowaniu nielicznych ułamków naczyń i porównaniu obiektów z obu stanowisk (Ostasz 2009, 5, 8) należy wiązać je z kulturą wielbarską. Zarejestrowane tam 2 spągi pieców (Fudziński *et al.* 2009, 192, ryc.11) odpowiadają konstrukcjom pieców 15 i 21 w Widzinie 8, a kolejne 2 paleniska (Fudziński *et al.* 2009, 191, ryc.10) są zbudowane tak samo jak palenisko 38. Dalsze obiekty kultury wielbarskiej odkryto na pobliskim stanowisku 44 w Widzinie (Fudziński *et al.* 2009, 192).

Faza III (wczesne średniowiecze). Z okresem tym można łączyć tylko 2 paleniska zlokalizowane w zachodnim skraju stanowiska (stropy palenisk były zniszczone). Relikty te są świadectwem sporadycznej penetracji omawianego terenu. Oba obiekty należy wiązać z pierwszymi fazami wczesnego średniowiecza na Pomorzu z 2. połowy VIII wieku do końca IX wieku. Podobną osadę odkryto w Płaszewku, stanowisko 5, gdzie odkryto 9 obiektów datowanych na 2. połowę VII (?) do końca VIII wieku (Pogodziński, Strobin 2010, 92-93, 113). W tym miejscu należy dodać, że obiekty takie jak wspomniane paleniska są też interpretowane, jako pozostałości obiektów mieszkalnych zrębowych. Owalne i płytkie paleniska o powierzchni 6,8 m² (obiekt 43) i 4,05 m² (obiekt 42) mają dłuższe ściany położone na linii wschód-zachód i północny wschód – południowy zachód i ułożone są rzędowo względem siebie. Podobne obiekty odkrył M. Ciesielski na osadzie w Międzyrzeczu 11, gm. *loco* (Ciesielski 2006, 297, 301, 302), a ich szczególny charakter opisał w późniejszej pracy (Ciesielski 2008, 285-292). Problem interpretacyjny owalnych obiektów

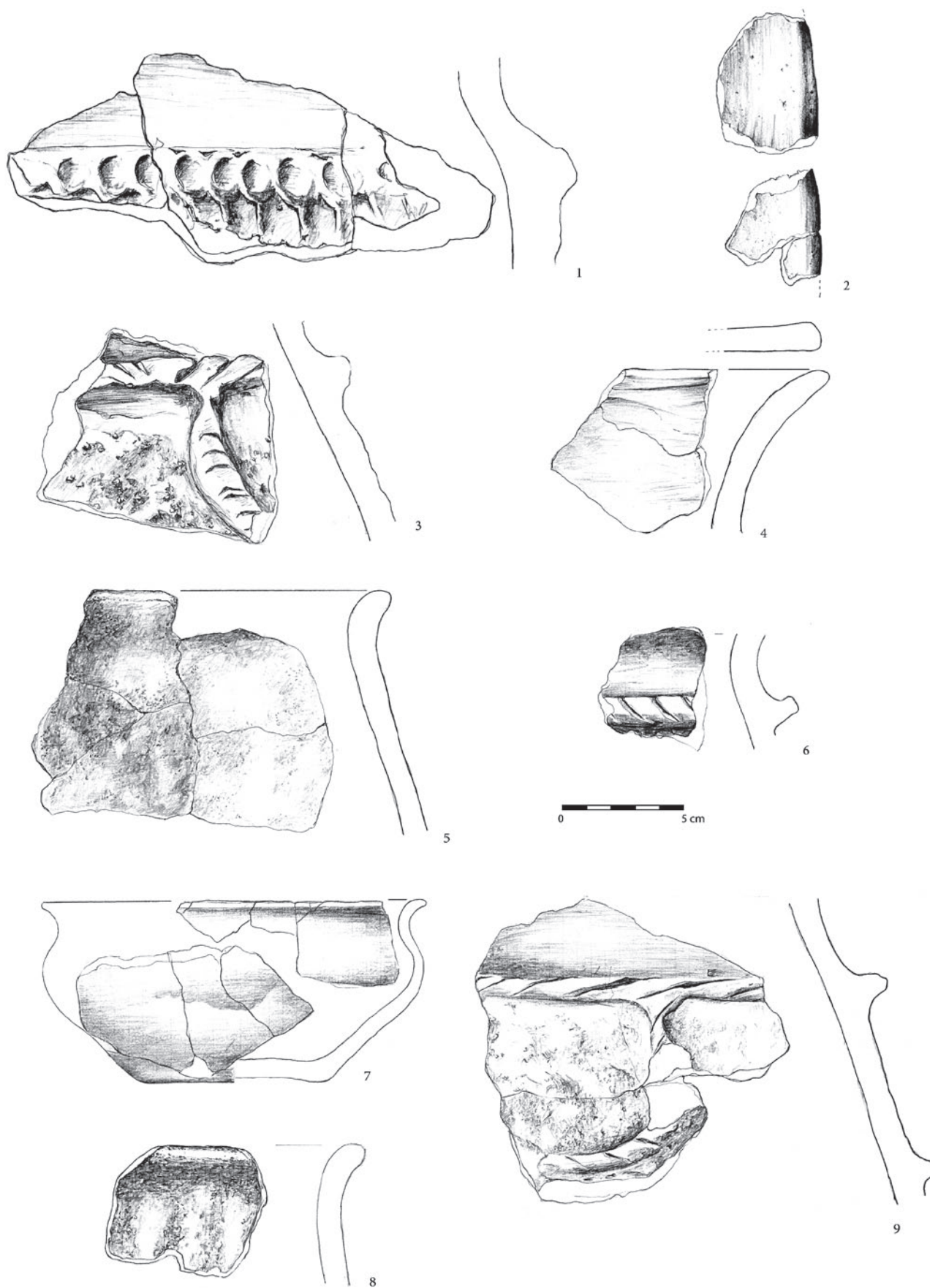
o przekroju nieckowatym można prześledzić w wielu pracach. Podobne obiekty datowane na okres wczesno-średniowieczny występują często w na całym terenie Nizy Polskiego. Część z nich jest jednak identyfikowana, jako paleniska wolno stojące (Chudziak 1996, 110-112).

Odkryty depozyt klaczy w obiekcie 16, na podstawie zachowania szczątków i ich wyglądu, należy raczej wiązać z okresem nowożytnym lub czasami współczesnymi. Podczas eksploracji obiektu zlokalizowano w okolicach żeber i kończyn tylnych samicy osobne skupisko kości. W trakcie analizy archeozoologicznej ustalono, iż pochodzą one od płodu (Makowiecki 2009).

Nie udało się uściślić chronologii 19 obiektów z powodu braku w ich wypełniakach zabytków. Ślady osadnictwa z następujących po sobie faz osadniczych utrudniły określenie ich precyzyjnego datowania, np. na podstawie analogicznych wypełniaków i lokalizacji. Wśród tej grupy wyróżniono 3 jamy, palenisko, 14 dołków postępujących i jamę nieokreśloną. Zdecydowana większość z nich była uszkodzona. Obiekty o nieokreślonej chronologii odkryto na całej powierzchni badawczej, poza skrajem zachodnim stanowiska, gdzie zarejestrowano jedynie 2 paleniska z wczesnego średniowiecza (Ryc. 2).

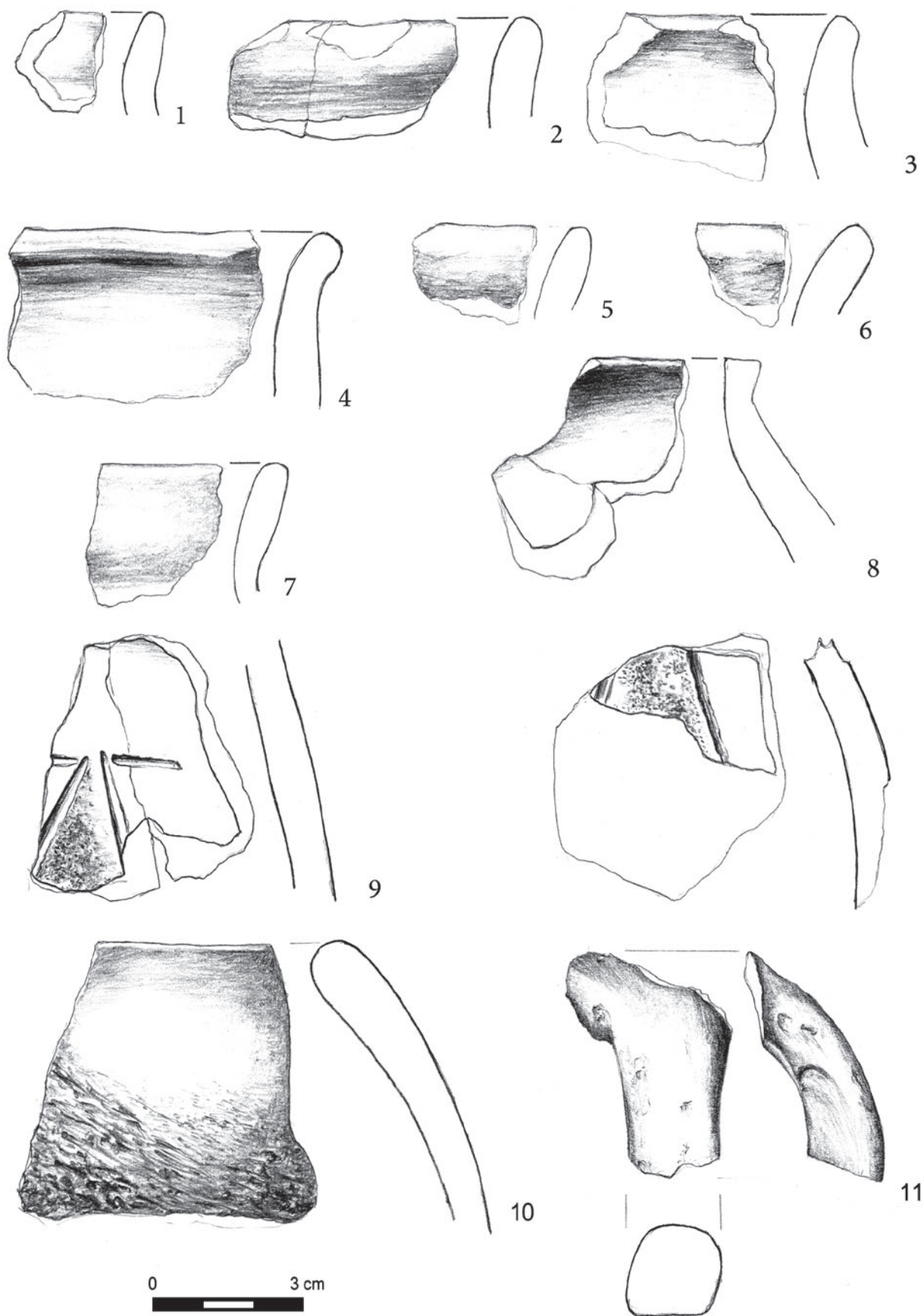
■ WNIOSKI

Na podstawie opracowanego materiału zabytkowego wraz z układem przestrzennym można główną fazę osadniczą datować na starszy okres przedrzymski. Odkryto 18 obiektów archeologicznych związanych z kulturą pomorską. Były to jamy paleniskowe, gospodarcze i produkcyjne. Na szczególną uwagę zasługują odkryte piece do wypału naczyń i jama śmietnikowa, we wnętrzu, której odkryto między innymi dwa tygielki z drobinami brązu na wewnętrznych ściankach i dyszę

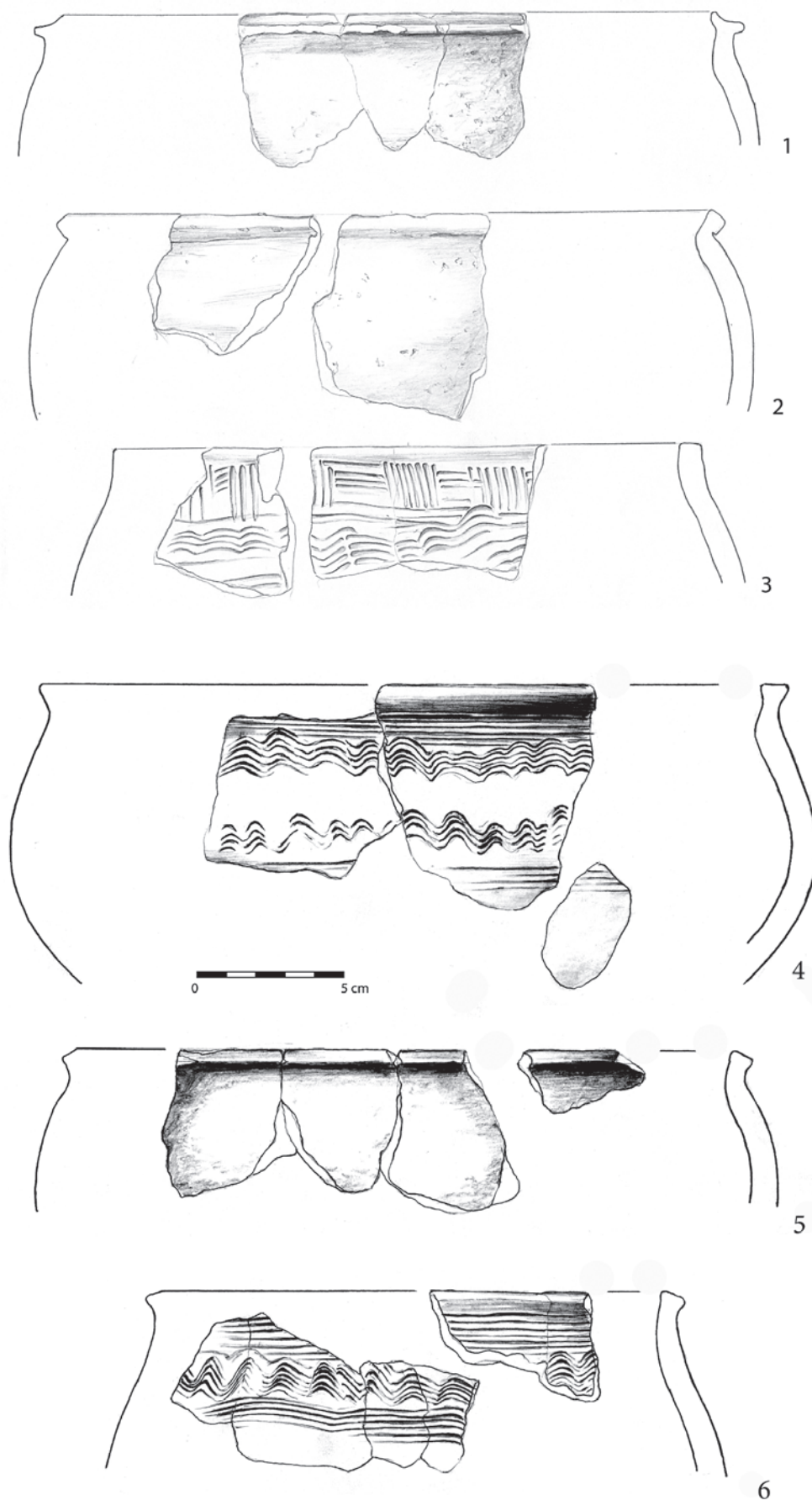
Ryc. 13. Wdzino, stan. 8, gm. Kobylnica, woj. pomorskie. Wybór zabytków ceramicznych kultury pomorskiej (rys. K. Ody).

Fig. 13. Wdzino, site 8, Kobylnica commune, pomorskie voivodeship. Selection of ceramic relics of the Pomeranian culture (fig. K. Ody)

Ryc. 14. Widzino, stan. 8, gm. Kobylnica, woj. pomorskie. Wybór zabytków ceramicznych kultury wielbarskiej (rys. K. Ody)

Fig. 14. Widzino, site 8, Kobylnica commune, pomorskie voivodeship. Selection of ceramic relics of the Wielbark culture (fig. K. Ody)

Ryc. 15. Widzino, stan. 8, gm. Kobylnica, woj. pomorskie. Wybór zabytków ceramicznych z wczesnego średniowiecza (rys. K. Ody)

Fig. 15. Widzino, site 8, Kobylnica commune, pomorskie voivodeship. Selection of ceramic relics from the Early Middle Ages (fig. K. Ody)

Ryc. 16. Widzino, stan. 8, gm. Kobylnica, woj. pomorskie. Materiał bursztynowy z obiektu 39, kultura pomorska (fot. A. Ostasz)

Fig. 16. Widzino, site 8, Kobylnica commune, pomorskie voivodeship. Amber material from feature 39, Pomeranian culture (photo by A. Ostasz)

glinianą. Osadnictwo miejscowe reprezentuje niewielki kompleks produkcyjny, użytkowany zapewne sezonowo, o czym świadczy brak zwartej warstwy osadniczej.

W okresie wpływów rzymskich badany obszar ponownie był użytkowany, ale tym razem na mniejszą skalę. Najprawdopodobniej sezonowo zajmowano się wytopem żelaza z okolicznych złóż rudy darniowej.

We wczesnym średniowieczu obszar zostaje ponownie wykorzystany, tym razem do produkcji naczyń w otwartych paleniskach. Zlokalizowano dwa obiekty, w których odkryto ułamki ceramiki świadczące o takiej działalności. Niestety nie odkryto innych obiektów osadniczych, które można by bezsprzecznie powiązać z osadnictwem średniowiecznym. Oba

Ryc. 17. Widzino, stan. 8, gm. Kobylnica, woj. pomorskie. Materiał bursztynowy z obiektu 34, kultura pomorska (fot. A. Ostasz)

Fig. 17. Widzino, site 8, Kobylnica commune, pomorskie voivodeship. Amber material from feature 34, Pomeranian culture (photo by A. Ostasz)

obiekty paleniskowe znajdują się w zachodnim skraju stanowiska, gdzie nie odkryto innych jam z wcześniejszych okresów chronologicznych. Charakter i funkcja odkrytych obiektów sugerują, że odkryto peryferyjną, zapewne gospodarczą część osady. Nazwa wsi Widzino (niemieckie Veddin) pojawia się po raz pierwszy w dokumencie z 1281 roku, w którym między innymi wieś i dobra rycerskie „Vidino” nadaje książę Mestwin zakonowi cystersów (Sulimierski 1893, 185). Informacja ta może sugerować, że już w okresie wcześniejszym w okolicach wsi mogło istnieć zwarte osadnictwo wczesnośredniowieczne.

Bibliografia

- Chudziak W. 1996. *Zasiedlenie strefy chełmińsko-dobrzyńskiej we wczesnym średniowieczu (VII-XI wiek)*. Toruń.
- Ciesielski M. 2006. Wielokulturowe stanowisko archeologiczne nr 11 z Międzyrzecza. W: S. Groblica, A. Jaszewska (red.), *Współczesnymi drogami w przeszłość. IV Polsko-Niemieckie Spotkania Archeologiczne. Dychów, 15-18 listopada 2005*. Zielona Góra, 295-342.
- Ciesielski M. 2008. Przyczynek do badań nad wczesnośredniowiecznymi tak zwanymi owalnymi obiektami nieckowatymi. W: B. Gruszka (red.), *Ad Oderam fluvium. Księga dedykowana pamięci Edwarda Dąbrowskiego*. Zielona Góra, 287-292.
- Fudziński M., Ratajczyk Z., Ostasz A., Fudziński P. 2009. Nowe materiały kultury łużyckiej i pomorskiej z badań na obwodnicy słupskiej. W: M. Fudziński, H. Paner, S. Czopek (red.), *Nowe materiały kultury łużyckiej i pomorskiej z Pomorza*. Gdańsk, 187-196.
- Kondracki J. 1980. *Geografia fizyczna Polski*. Warszawa.
- Koperkiewicz A., Lewandowski A., Nowacka J., Różycki J., Ślusarska K. 2009. Wstępne wyniki badań ratowniczych na trasie obwodnicy Słupska. Osadnictwo cyklu łużycko-pomorskiego na stanowiskach Redzikowo 12, 13, 14. W: M. Fudziński, H. Paner, S. Czopek (red.), *Nowe materiały kultury łużyckiej i pomorskiej z Pomorza*. Gdańsk, 181-186.
- Łosiński W., Rogosz R. 1986. Metody synchronizacji warstw kulturowych wczesnośredniowiecznych obiektów wielowarstwowych na podstawie analizy ceramiki ze Szczecina. W: J. Gromnicki (red.), *Problemy chronologii ceramiki wczesnośredniowiecznej na Pomorzu Zachodnim*. Warszawa, 9-50.
- Łosiński W., Rogosz R. 1986a. Próba periodyzacji ceramiki wczesnośredniowiecznej ze Szczecina. W: J. Gromnicki (red.), *Problemy chronologii ceramiki wczesnośredniowiecznej na Pomorzu Zachodnim*. Warszawa, 51-61.

- Makowiecki D. 2009. *Zwierzęce szczątki kostne z miejscowości Widzino, stan. 8 (3 na trasie S-6), gm. Kobylnica* (nie publikowana praca w archiwum Muzeum Archeologicznego w Gdańsku). Rokietnica.
- Malinowski T. 1989. Podstawy wyróżniania kultury pomorskiej. W: T. Malinowski (red.), *Problemy kultury łużyckiej na Pomorzu*. Słupsk, 323-334.
- Michalski J. 1983. Zagadnienia systematyzacji i interpretacji obiektów nieruchomych (ze studiów nad osadami otwartymi kultury łużyckiej). *Materiały Starożytne i Wczesnośredniowieczne* 5, 135-193.
- Ostasz A. 2009. *Widzino, gm. Kobylnica, pow. Słupsk, woj. pomorskie, nr obszaru AZP: 10-28 nr na obszarze: 193, nr w miejscowości: 43. Opracowanie wyników badań* (nie publikowana praca w archiwum Muzeum Archeologicznego w Gdańsku). Gdańsk.
- Ostasz A., Strobin A., Ślusarska K. 2011. Wielokulturowe stanowisko w Widzinie, pow. Słupsk, nr w miejscowości 8, AZP: 10-28/153. W: M. Fudziński, H. Paner (red.), *XVII Sesja Pomorzoznawcza 1. Od epoki kamienia do wczesnego średniowiecza*. Gdańsk, 211-246.
- Pogodziński P., Strobin A. 2010. *Wyniki badań ratowniczych na trasie obwodnicy Słupska. Płaszewko, gmina Słupsk, woj. pomorskie. AZP: 10-29, nr stanowiska na obszarze 59, nr stanowiska w miejscowości 5, nr działek 156/6,156/8,156/9,156/12* (nie publikowana praca w archiwum Muzeum Archeologicznego w Gdańsku). Gdańsk.
- Piotrowska M. 2011. Osadnictwo z okresu wpływów rzymskich z rejonu gminy Kobylnica. W: M. Fudziński, H. Paner (red.), *XVII Sesja Pomorzoznawcza 1. Od epoki kamienia do wczesnego średniowiecza*. Gdańsk, 247-262.
- Sulimierski F. 1893. *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich XIII*. Warszawa.

Summary

Adam Ostasz

Report from rescue archaeological excavations at site 8 in Widzino, Kobylnica commune, Słupsk county, pomorskie voivodeship

The site was discovered in the course of surface investigations carried out in the 1980s within the programme Polish Archaeological Record (AZP). On the basis of the recorded relics of culture, it was qualified for the preceding archaeological excavations, conducted by Adam Ostasz from the Archaeological Museum in Gdańsk between the 10th June and 27th August 2008. The investigations were financed by the General Directorate for National Roads and Motorways, Branch in Gdańsk. Excavations embraced a total area of 63 ares of the site and revealed 45 features related to the Pomeranian and the Wielbark cultures, as well as to the Early Middle Ages.

The main settlement phase is to be connected with the older pre-Roman period. 18 recorded features were related to the Pomeranian culture, i.e. hearth, household and manufacturing pits. What merits special attention are the open vessel burning furnaces and a waste pit, which contained sources that confirmed bronze manufacturing. The local settlement represents a small manufacturing complex in seasonal use (lack of

a consistent settlement layer), established on exceptionally good soil with immediate access to clay – the main ingredient of the ceramic mass and the furnace building material, as well as in the immediate vicinity of still and flowing water sources.

In the Roman influence period, the investigated area probably remained in use, but on a smaller scale. Most probably, it provided a season location to acquire iron from the deposits of turfy ore in the vicinity. 5 features are likely to be related to this phase: 2 slag-pit furnaces, a pit, a hearth and a stone mantle.

In the Early Middle Ages, the area was used again to manufacture vessels in open hearths. 2 features were recognised to contain flakes of vessels that confirmed such function. Unfortunately, no other settlement features were found that could be unequivocally connected with Medieval settlement.

The 3 small settlements in question are characterised primarily by the use of fire to various works in ceramics, bronze and iron. The pre-historic and Early Medieval settlement revealed at the site was located on the northern terrace of the river valley. Such settlement location was frequent in the Early Iron Age, in the Roman influence period and in the Middle Ages. The site in Widzino is a typical example of a settlement location in the Pomerania.